

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA Nr 2 (53) luty 2017 roku

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

Nr 2 (53)

luty 2017 roku

Zarząd

zaprasza na promocje wydawnictw:

PUBLIKACJE O SZTUCE ŻYDOWSKIEJ

POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

Spotkanie w Księgarni Artystycznej Zachęty 17 lutego 2017 roku o godz. 18

Spotkanie prowadzi prof. Jerzy Malinowski – prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata.

- Maria i Kazimierz Piechotkowie: *Bramy Nieba. Bożnice drewniane na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej / Heaven's Gates. Wooden synagogues in the territories of the former Polish-Lithuanian Commonwealth* (Warszawa 2015) – seria *Sztuka żydowska w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej / Jewish Art in Poland and Central-East Europe* - rozmowa z arch. Marią Piechotkową.
- *Art in Jewish Society / Sztuka w żydowskim społeczeństwie*, red. Jerzy Malinowski, Renata Piątkowska, Małgorzata Stolarska-Fronia, Tamara Sztyma – rocznik *World Art Studies*, t. 15 (Warszawa-Toruń 2016) - rozmowa z redaktorkami tomu.
- Inne publikacje książkowe Instytutu o sztuce żydowskiej – przedstawi prof. Jerzy Malinowski

---

SPRAWOZDANIE Z WYJAZDU DO MOSKWY

W dniach 30 stycznia - 8 lutego 2017 roku przebywała w Moskwie delegacja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w składzie: prof. Jerzy Malinowski, dr Maria Nitka i Irina Gavrash.

Głównym celem wyjazdu było omówienie badań związanych z realizacją „Korpusu dzieł malarskich Henryka Siemiradzkiego” (5-letni grant Narodowego Programu Badań Humanistycznych), koordynowanych i prowadzonych przez Instytut wspólnie z Muzeami Narodowymi w Krakowie i Warszawie, a także Państwową Galerią Tretiakowską i Państwowym Instytutem Historii Sztuki w Moskwie Ministerstwa Kultury. W spotkaniach z dr (hab.) Tatianą Karpową (wicedyrektorem Galerii i współredaktorem Korpusu) i Julianem Chałturinem (kierownikiem Pracowni Konserwacji Malarstwa), poświęconych zagadnieniom technologii dzieł Siemiradzkiego w Galerii Tretiakowskiej, uczestniczyli konserwatorzy z Muzeum Narodowego w Krakowie - Janusz Czop (główny konserwator), Dominika Sarkowicz i Marzena Sieklucka. Wynikiem tych badań ma być opracowanie „Warsztat malarski Henryka Siemiradzkiego”, którego koncepcję przedstawiła Dominika Sarkowicz. W bibliotece Galerii udało się uzupełnić bibliografię o brakujące rosyjskie pozycje. Dr Maria Nitka prowadziła badania nad akademizmem rosyjskim.

Wyjazd weekendowy do interesującego Sierpuchowskiego Historyczno-Artystycznego Muzeum w Sierpuchowie pod Moskwą pozwolił na poznanie ważnych obrazów Siemiradzkiego.

W Państwowym Instytucie Historii Sztuki (2 lutego) oraz w Naukowo-Badawczym Instytucie Teorii i Historii Sztuk Przedstawiających przy Rosyjskiej Akademii Sztuki (7 lutego) prof. Jerzy Malinowski i Irina Gavrash przedstawili tom IV rocznika PISnSS „Sztuka Europy Wschodniej / Искусство Восточной Европы” (2016) „Henryk Siemiradzki i akademizm” oraz prezentację wizualną dorobku naukowego Instytutu, która spotkała się z bardzo dużym zainteresowaniem, o czym m.in. świadczyły nadesłane wypowiedzi rosyjskich badaczy:

Демонстрация всего изданного вами за последние годы просто впечатлила - prof. Michaił Busiew.

Презентация оказала ошеломительное впечатление - и книги о Семирадском, и в целом по результатам работы института. Особенно в сочетании объема сделанного Институтом - Aleksandra Simonowa.

Podjęte zostały ustalenia o tematyce dwóch kolejnych tomów rocznika za lata 2018 i 2019. Pierwszy z nich poświęcony będzie „Scenografii polskiej i rosyjskiej XX wieku”, o czym rozmawiano z dyrektorami i badaczami z wspomnianych wyżej instytutów. O koncepcji drugiego z nich „Architektura polska i rosyjska XX wieku” dyskutowano z prof. Igiorem Bondarenką, dyrektorem Naukowo-Badawczego Instytutu Historii i Teorii Architektury i Urbanistyki.

Na posiedzeniu Rosyjskiej Akademii Sztuki w dniu 31 stycznia odbyła się prezentacja wydanego po rosyjsku przez Instytut i Wydawnictwo Tako pierwszego w światowej literaturze opracowania współczesnej architektury meczetów prof. Swietłany Czerwonnej „Современная мечеть: отечественный и мировой опыт новейшего времени” (2016), przyjętego z dużym zainteresowaniem.

Z p. Natalią Tołstoj, dyrektorem Naukowo-Badawczego Instytutu Teorii i Historii Sztuk Przedstawiających przy Rosyjskiej Akademii Sztuki, uzgodnione zostało podpisanie umowy o współpracy. Będzie to czwarta umowa lub porozumienie o współpracy z moskiewskimi (wymienionymi wyżej) placówkami.

Nawiązane zostały ponadto kontakty z Państwowym Muzeum Historycznym w związku z planami wydania w serii „Źródła do dziejów sztuki” albumów Alzaczyka Johanna Heinricha Müntza (1728-1798), malarza, rysownika, architekta i inżyniera wojskowego, współpracownika Horace’a Walpole’a przy neogotyckiej przebudowie Strawberry Hill, a następnie majora polskiego wojska, związanego z dworem Stanisława Augusta. Dla króla w latach 80. XVIII wieku wykonał serie rysunków „Voyage pittoresque par la Pologne”, będące wynikiem pierwszej „podróży malowniczej” po Rzeczypospolitej (wg dr Elżbiety Budzińskiej). Do edycji, przygotowanej wspólnie przez Instytut, Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego i Państwowe Muzeum Historyczne w Moskwie, weszłyby akwarele i rysunki z 2 albumów ze zbiorów moskiewskich i jednego z warszawskich. Rozmawiano z p. Tamarą Igumnową (wicedyrektorem Muzeum) o możliwościach dalszej współpracy przy badaniu poloników.

W ostatnim dniu prof. Jerzy Malinowski i Irina Gavrash zostali przyjęci przez ambasadora RP prof. Włodzimierza Marciniaka, któremu przedstawione zostały wyniki pobytu w Moskwie i możliwości współpracy z rosyjskim środowiskiem naukowym.

Podkreślić trzeba niezwykle życzliwą atmosferę rozmów z instytucjami i kontaktów z wieloma historykami sztuki, teatrologami, architektami i pracownikami muzeów. Zapewne

ostatecznym wynikiem wyjazdu będzie II Konferencja Polskich i Rosyjskich Historyków Sztuki w Moskwie.

Prof. Jerzy Malinowski

List od p. Matyldy Cygan z Muzeum Miasta Łodzi:

WYSTAWA „BRACIA HIRSZENBERGOWIE – W POSZUKIWANIU ZIEMI OBIECANEJ

Miło nam poinformować, że wystawa „Bracia Hirszenbergowie – w poszukiwaniu ziemi obiecanej” pod honorowym patronatem Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata została nominowana do nagrody Energia Kultury 2016! To wyjątkowy plebiscyt, w którym o główną nagrodę walczą najbardziej "energetyzujące" wydarzenia w łódzkiej kulturze.

Zachęcamy do głosowania (głosowanie jest bezpłatne i trwa do 17.02 do godz. 12:00):

www.tvtoya.pl

www.lodz.wyborcza.pl

www.wytwornia.pl

Na prośbę p. Manfreda Batora z Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu zamieszczamy informację:

WYSTAWA PRAC WACŁAWA SZPAKOWSKIEGO W NOWYM JORKU

18 stycznia 2017 roku w Miguel Abreu Gallery w Nowym Jorku odbyło się uroczyste otwarcie, współorganizowanej przez Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, wystawy prac jednego z najważniejszych polskich artystów minionego stulecia Wacława Szpakowskiego, pt. *Grounding Vision: Wacław Szpakowski*. Wystawa ta stanowi kontynuację realizowanych w ostatnich latach przez Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu działań mających na celu ugruntowanie trwałego, niezwykle istotnego miejsca Wacława Szpakowskiego w historii sztuki współczesnej oraz poszerzenia obrazu jego twórczości, która sytuuje się na styku sztuki i nauki oraz sztuk wizualnych i muzyki. Najważniejszymi z nich jest przede wszystkim wydana w 2015 roku monograficzna książka *Wacław Szpakowski 1883-1973. Linie rytmiczne* pod redakcją pani Elżbiety Łubowicz oraz zeszłoroczna wystawa o tym samym tytule, która została zorganizowana w ramach programu sztuk wizualnych Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016 w Muzeum Miejskim Wrocławia. Dowodem skuteczności tych działań jest współorganizowana przez OKiS nowojorska wystawa *Artysty*, będąca równocześnie pierwszą, tak obszerną indywidualną prezentacją twórczości Szpakowskiego w USA, a także kolejne odsłony przygotowanej przez Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu ekspozycji, które będą miały miejsce m.in. w Krakowie, Budapeszcie, Rydze i Bydgoszczy.

Wacław Szpakowski (1883-1973) był polskim architektem i inżynierem, który stworzył własną ideę abstrakcyjnego rysunku, opracowywaną najpierw w szkicownikach (od 1900 roku), a następnie systematycznie rozwijaną. Między wczesnymi latami dwudziestymi a czterdziestymi XX wieku powstała seria prac wykonanych tuszem na kalce technicznej. Szpakowski pracował w całkowitej izolacji, bez kontaktu z aktualną sztuką swojej epoki; jednakże jego twórczość jest w pełni modernistyczna - co widoczne jest w dążeniu do znalezienia możliwie najprostszycch form dla wyrażenia elementarnego porządku wszechświata. Zasady konstrukcji jego prac zbliżają je do badań naukowych w ich formalnym rygorze i systematycznym charakterze.

Nazywając swe dzieła „rysunkami pomysłów liniowych” Szpakowski stworzył symetryczne wzory ciągłej linii geometrycznej, o niezmienniej grubości 1 mm i wzajemnej odległości odcinków 4 mm; linia zawsze zaczyna się przy lewej krawędzi strony, a kończy przy prawej. Nieustępliwa trajektoria linii na płaszczyźnie każdego arkusza jest dla Szpakowskiego jedynie fragmentem jej nieskończonego rytmicznego biegu w przestrzeni i czasie. Zaprosił widzów do rozszyfrowania, jak to nazwał, „treści wewnętrznej” rysunków - poprzez śledzenie przebiegu „linii łamanej” na płaszczyźnie, „jedno za drugim załamaniem, na podobieństwo składania z liter oddzielnych - słów pisma” [Wacław Szpakowski, *Linie rytmiczne*, 1968 [w:] Wacław Szpakowski: *Nieskończoność linii* (Warszawa: Muzeum Narodowe, 1992), s.181].

] Zupełna prostota środków wyrazu oraz możliwość rozszyfrowania sensu jego rysunków poprzez odtworzenie procesu ich tworzenia to dwie zasadnicze właściwości prac Szpakowskiego, które odróżniają je od dekoracyjnego ornamentu. Szpakowski apelował o ciągłą, nieprzerwaną obserwację, dzięki której zmysły percepcyjne widza zostałyby dostrojone do „cyklicznych rytmów zjawisk”. Z dzisiejszej perspektywy twórczość Szpakowskiego antycypuje seryjność, nasiloną temporalność i zagęszczoną pamięć wizualną. Przypominające elektryczne obwody lub cyfrowo generowane wykresy, motywy rysunków Szpakowskiego przywołują na myśl nowe technologie produkcji obrazu, których oddziaływanie na percepcję potęguje kryzys uwagi. Idea Szpakowskiego, zgłębiająca dychotomię skoncentrowanego oraz rozproszonego, zdecentralizowanego spojrzenia, może być rozumiana jako krytyka zmian modeli widzenia.

W ramach nowojorskiej ekspozycji, publiczności prezentowanych jest dwadzieścia sześć rysunków, powstałych między 1923 a 1943 rokiem oraz wczesne szkicowniki artysty. Rysunki tego

pioniera abstrakcji, zbudowane z jednej nieprzerwanej linii, to piękne, rytmiczne, quasi-labiryntowe formy o charakterze wizualno-czasowym. Cennym uzupełnieniem dla nich są prace autorstwa uznanych zagranicznych artystów Hanne Darboven, Guy de Cointeta, Trishy Donnelly, Sama Lewitta, Hilary Lloyd, Floriana Pumhösla i R. H. Quaytmana, z których wszystkie w istotny sposób rezonują prekursorski projekt Szpakowskiego.

Wystawa jest możliwa dzięki życzliwości i wsparciu projektu przez rodzinę Szpakowskich, Muzeum Sztuki w Łodzi, pana Jacka Łozowskiego oraz przy pomocy Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu, odpowiedzialnego za organizację wystawy ze strony polskiej.

Kuratorami wystawy są Masha Chlenova i Anya Komar. Za współpracę kuratorską odpowiada Łukasz Kujawski.

Miguel Abreu Gallery, 88 Eldridge Street, New York, NY 10002

www.okis.pl ; www.miguelabreugallery.com

Strona internetowa: <http://www.world-art.pl>

Facebook

Oddział Warszawski

<http://www.facebook.com/pages/Polski-Institut-Studi%C3%B3w-nad-Sztuk%C4%85-%C5%9Awiata/504390379582972>

Anna Sembiring - administrator profilu (ankasembiring@gmail.com).

Oddział Krakowski

<https://www.facebook.com/PolskiInstytutStudiowNadSztukaSwiataKrakow?ref=hl>

Aleksandra Görlich - administrator profilu (krakow@world-art.pl)

Składki

Zarząd gorąco prosi i przypomina członkom o **płaceniu składek** za okres od rejestracji Instytutu, to znaczy od lipca 2011 roku (normalna składka - 10 zł; ulgowa dla doktorantów - 5 zł, dla emerytów i rencistów - również ulgowa 5 zł, wprowadzona uchwałą zarządu od października 2012 roku). Składki stanowią podstawowy fundusz, z którego możemy pokrywać koszty utrzymania lokalu Instytutu; czynsz za wynajem oraz rachunki za energię elektryczną i wodę to łącznie około 1000 zł miesięcznie.

Numer konta Instytutu w Credit Agricole Bank Polska:

24 1940 1076 3101 7420 0000 0000

„Lokal przy ul. Foksal 11 jest wykorzystywany na cele kulturalne przez Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata dzięki pomocy Miasta Stołecznego Warszawy - Dzielnicy Śródmieście.”